महावितरण
महाराष्ट्र राज्य विद्युत वितरण कंपनी मर्या.

क्र.मा.सं./सेप्र/न.क्र.४१/
महाराष्ट्र राज्य विद्युत वितरण कंपनी मर्या.
एस्ट्रेला बॅटरीज विस्तारित इमारत,
तळ मजला, धारावी रोड, माटुंगा,
मुंबई - ४०० ०१९.
email : cgmp@mahadiscom.in
website : www.mahadiscom.in
दुरध्वनी क्रमांक : ०२२ - २४०७७४४१
फॅक्स क्रमांक : ०२२ - २४०२५७६३

प्रशासकीय परिपत्रक क्र. ३९३, दिनांक २८ / ०२ / २०१२

विषय : रिट याचिका क्रमांक ३२९४/२०१० - कु. निलिमा अनंत सुर्वे व इतर जनहित याचिका
- शासन सेवेतील अपंग कर्मचाऱ्यांना आधुनिक तंत्रज्ञान व उपकरणे यांचा पुरवठा करणेबाबत.

मा. उच्च न्यायालयामध्ये प्रदिर्ध काळापासून रिट याचिका क्रमांक ३२९४/२०१० (कु. निलिमा अनंत सुर्वे व इतर जनहित याचिका विरुध्द महाराष्ट्र शासन) या प्रकरणी सुनावनी सुरु असून प्रामुख्याने शासन सेवेतील अपंगांचा अनुशेष भरुन काढणे आणि शासन सेवेतील अपंग कर्मचाऱ्यांना अघुनिक तंत्रज्ञान व उपकरणे यांचा पुरवठा करणे याबाबींचा समावेश आहे. अपंग कर्मचाऱ्यांना अधुनिक तंत्रज्ञान व उपकरणे यांचा पुरवठा करण्याबाबत क्षेत्रिय कार्यालयांना वेळोवेळी सूचना देण्यात आलेल्या आहेत.

२. आता शासनाने शासन परिपत्रक क्र. अपंग-२०११/प्र.क्र.११/अ.क.२, दिनांक १४/०२/२०१२ अन्वये शासन सेवेतील अपंग कर्मचाऱ्यांना उपकरणे देण्यासंदर्भात उपस्थित होत असलेल्या अडचणी / प्रश्न व त्यामुळे उपकरणे पुरविण्याची कार्यवाही प्रलंबित राहत असल्यामुळे या संदर्भात सर्वसाधारण स्पष्टीकरण केलेले आहे. सदरच्या शासन परिपत्रकाची प्रत या सोबत माहिती व पुढील योग्यत्या कार्यवाहीस्तव जोडण्यात येत आहे.

३. सर्व नियुक्ती अधिकारी यांनी उपरोक्त शासन परिपत्रकामध्ये दिलेल्या सूचना आणि वेळापत्रकानुसार काटेकोरपणे कार्यवाही करावी. सदरच्या परिपत्रकातील वेळापत्रकानुसार कार्यवाही न केल्यास कार्यालय प्रमुख हा अपंग अधिनियम १९९५ मधील तरतुदीनुसार तसेच मा. उच्च न्यायालयाने दिलेल्या आदेशाचे अनुपालन न केल्याबद्दल उचित शिक्षेस पात्र ठरेल याची नोंद घ्यावी.

४. सदर परिपत्रक कंपनीच्या इंट्रानेटवर उपलब्ध आहे.

(विजय भि बागुल)
मुख्य महाव्यवस्थाक (मा.सं.)

D:\RC\Adm.Cir\Adm.Cir. 41 PHP.doc

रिट याचिका क्रमांक ३२९४/२०१०
कु.निलिमा अनंत सुर्वे व इतर जनहित याचिका
विरुध्द महाराष्ट्र शासन

महाराष्ट्र शासन
शासन परिपत्रक क्रमांक-अपंग-२०११/प्र.क्र.११/अ.क.२
सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग
मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई-४०० ०३२
दिनांक : १८ फेब्रुवारी,२०१२

वाचा :
१) शासन निर्णय,सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग क्रमांक-न्यायाप्र-२०११/प्र.क्र.४/ सुधार-३, दिनांक ३ जून,२०११
२) शासन निर्णय,सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग क्रमांक-अपंग-२०११/प्र.क्र.९१/ सुधार-३, दिनांक २० जुलै,२०११
३) शासन परिपत्रक,सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग क्रमांक-न्यायाप्र-२०११/प्र.क्र.४/ सुधार-३, दिनांक२० ऑगस्ट,२०११
४) मा.मुख्य सचिव, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, अ.शा.पत्र क्रमांक-न्यायाप्र-२०११/ प्र.क्र.९१/सुधार-३, दि. २६/८/२०११

परिपत्रक :

मा.उच्च न्यायालयामध्ये प्रदिर्घ काळापासून रिट याचिका क्रमांक ३२९४/२०१० (कु.निलिमा अनंत सुर्वे व इतर जनहित याचिका विरुध्द महाराष्ट्र शासन) या प्रकरणी सुनावणी सुरु आहे. या प्रकरणी प्रामुख्याने पुढील मुद्यांवर विहित मुदतीत कार्यवाही व्हावी असे मा.उच्च न्यायालयाचे निर्देश आहेत :-

१) शासन सेवेतील अपंगांचा अनुशेष भरुन काढणे.

२) शासन सेवेतील अपंग कर्मचाऱ्यांना आधुनिक तंत्रज्ञान व उपकरणे यांचा पुरवठा करणे

२. उपरोक्त संदर्भात मा.उच्च न्यायालयाने दिलेल्या निर्देशानुसार योग्य ती कार्यवाही करावी अशा सूचना शासन स्तरावरुन वेळोवेळी सर्व विभागांना देण्यात आल्या आहेत. त्यानुसार सर्व विभागांकडून विहित मुदतील कार्यवाही होणे अपेक्षित आहे. यासंदर्भात सर्व विभागांकडून केल्या जाणाऱ्या कार्यवाहीचा आढावा आयुक्त (अपंग कल्याण), सचिव (सामाजिक न्याय) तसेच मा.मुख्य सचिव महोदयांकडे नियमितपणे घेण्यात येत आहे.

३. या आढाव्याच्या वेळी असे दिसून आले आहे की, शासन सेवेतील अपंगांचा अनुशेष भरण्यासंदर्भात विभागांकडून योग्य ती कार्यवाही केली जात आहे. तरी ही कार्यवाही विहित कालावधीत पूर्ण केली जाईल याची सर्वस्वी जबाबदारी संबंधित प्राधिकाऱ्यांची राहील याची नोंद घेण्यात यावी.

४. या आढाव्याच्या वेळी असेही आढळून आले आहे की,शासन सेवेतील अपंग कर्मचाऱ्यांना उपकरणे देण्यासंदर्भात या विभागाने स्वयंस्पष्ट निर्देश वेळोवेळी निर्गमित केले असूनही शासन सेवेतील अपंग कर्मचाऱ्यांना उपकरणे पुरविण्यासंदर्भात

विविध विभागांकडून वेगवेगळ्या अडचणी उपस्थित केल्या जात आहेत व त्यामुळे उपकरणे पुरविण्याची कार्यवाही प्रलंबित राहीली आहे.

५. यास्तव विभागांना अपंग कर्मचाऱ्यांना उपकरणे देण्यासंदर्भात अडचणी येणार नाहीत आणि ही कार्यवाही मा.उच्च न्यायालयाने दिलेल्या विहित मुदतीत पूर्ण होवू शकेल या हेतुनं विभागांकडून उपस्थित होत असलेल्या अडचणी/प्रश्न यासंदर्भात एक सर्वसाधारण स्पष्टीकरण पुढीलप्रमाणे करण्यात येत आहे.

मुद्दा -१) शासन सेवेतील अपंग कर्मचाऱ्यांनी मागणी केलेल्या उपकरणे/तंत्रज्ञानासाठी निधी उपलब्ध नाही -

स्पष्टीकरण -मा.उच्च न्यायालयाने दि.१८/३/२०११ रोजी दिलेल्या आदेशामध्ये संबंधित विभागांनी खर्चासाठी योग्य ती तरतुद अर्थसंकल्पात करावी असे नमूद आहे. त्यानुसार या विभागाकडून दि.३/६/२०११ रोजी अंध/क्षीणदृष्टी प्रवर्गातील कर्मचाऱ्यांना तर दि.२०/७/२०११ अन्वये अस्थिव्यंग/मुकबधीर कर्मचाऱ्यांसाठी आदेश निर्गमित केले आहेत. त्यातील परिच्छेद ६ मध्ये असे स्पष्ट नमूद केले आहे की, यासाठीचा खर्च भागविण्याकरिता संबंधित विभागांनी आपल्या अर्थसंकल्पात योग्य ती तरतुद करुन घ्यावी. हे आदेश जून व जुलै,२०११ मधील आहेत. त्यानंतर एक पूर्ण अधिवेशन (डिसेंबर,२०११) झालेले आहे त्यामुळे प्रत्येक विभागाने आपल्या अर्थसंकल्पात योग्य ती तरतुद त्यावेळी करुन घेणे अपेक्षित होते. सबब, अर्थसंकल्पीय तरतुद उपलब्ध नाही हे कारण स्विकारार्ह ठरत नाही.

मुद्दा - २) उपकरणांची किंमत आणि खरेदी करावयाची पध्दत -

स्पष्टीकरण - शासन निर्णय दि.३/६/२०११ अन्वये अंध/क्षीणदृष्टी प्रवर्गातील कर्मचाऱ्यांना पूरवावयाच्या सहाय्यक तंत्रज्ञान व उपकरणे यांची यादी, पुरवठादार व किंमत विहित करण्यात आली आहे. या किंमती सर्वसाधारण आहेत तर दि. २०/७/२०११ च्या शासन निर्णयान्वये अस्थिव्यंग /कर्णबधीर कर्मचाऱ्यांना पूरवावयाच्या उपकरणांची यादी व पुरवठादार विहित केले आहेत. या आदेशामध्ये किंमती विहित केलेल्या नाहीत. त्याचे कारण असे की, प्रत्येक अस्थिव्यंग/कर्णबधीर कर्मचाऱ्यांना लागणाऱ्या उपकरणांची मोजमापे /प्रमाण हे वेगवेगळे असते. त्यामुळे त्यांची ठोक किंमत विहित करता येत नाही. अपंग कर्मचाऱ्यांची कर्तव्ये व जबाबदारी विचारात घेवून त्यांच्या कार्यक्षमतेत वाढ व्हावी या प्रमुख हेतुने कर्मचाऱ्यांना ही उपकरणे देणे अपेक्षित आहे. हे लक्षात घेवुन प्रत्येक विभागांनी त्यांच्या कर्मचाऱ्याने नोंदविलेल्या मागणीनुसार योग्य त्या किंमतीचे आणि योग्य ते उपकरण खरेदी करुन देणे अपेक्षित आहे. यासाठी शासनाने विहित केलेल्या उपकरणांमध्ये वा त्याच्या किंमतीमध्ये फरक पडणार असेल तर त्याबाबतही विभागांनी सारासार विचार करुन योग्य तो निर्णय त्यांचे स्तरावर घेणे अपेक्षित आहे. त्यासाठी सामाजिक न्याय विभागाकडे संदर्भ करुन कालापव्यय करणे अपेक्षित नाही.

मुद्दा - ३) कोणती उपकरणे खरेदी करुन द्यावीत.

स्पष्टीकरण - मा.उच्च न्यायालयाने दिलेल्या आदेशानुसार कार्यालय प्रमुखाने त्यांच्या आस्थापनेवरील अपंग कर्मचाऱ्यांना योग्य ती उपकरणे खरेदी करुन देणे अपेक्षित आहे. मात्र मध्यंतरी दि.२० ऑगस्ट,२०११ च्या शासन

परिपत्रकानुसार अपंग कर्मचाऱ्यांनी स्वत: रु. ५०,०००/- पर्यंत दोन उपकरणांची खरेदी करावी व कार्यालय प्रमुखांनी त्याची भरपाई करावी असे निर्देश देण्यात आले होते. परंतु त्यानंतर मा.उच्च न्यायालयाने दिलेल्या निर्देशानुसार ही उपकरणे नियुक्ती प्राधिकाऱ्यानेच खरेदी करुन द्यावीत अशा सूचना दि. २६ ऑगस्ट,२०११ रोजी मा.मुख्य सचिव यांचे स्तरावरुन देण्यात आलेल्या आहेत. त्यामुळे साहजिकच दि. २० ऑगस्ट,२०११ चे परिपत्रक निरर्ह ठरते. सबब, या संदर्भात सामाजिक न्याय विभागाकडे पुन्हा संदर्भ करण्याचा प्रश्न उद्‌भवत नाही.

<u>मुद्दा - ४) Scooter with Adaption</u>

<u>स्पष्टीकरण</u> - मा.उच्च न्यायालयाने नेमलेल्या तज्ञ समितीने निश्चित केलेल्या उपकरणांची यादी या विभागाच्या दि. २०/७/२०११ च्या शासन निर्णयान्वये निर्गमित करण्यात आली आहे. या यादीमध्ये Scooter with Adaption या उपकरणाचा समावेश आहे. त्यामुळे अनेक अस्थिव्यंग प्रवर्गातील कर्मचाऱ्यांकडून या उपकरणाची मागणी केली जात आहे. अशी मागणी करताना कर्मचारी नवीन स्कुटरची मागणी करीत असल्यामुळे या उपकरणाची किंमत रु. ५०,०००/- पेक्षा अधिक होते. त्यामुळे विभागांना ही उपकरणे खरेदी करण्यास अडचण येत आहे. यासंदर्भात नमूद करण्यात येते की, वस्तुत: स्कुटर वुईथ ॲडप्शन च्या ऐवजी "Retrofit Wheel attachments for various two wheelers specially designed for the use of Physically Challenged People" असे अभिप्राय अपंग कल्याण आयुक्तालयाने दिलेले आहेत. परंतु ही दुरुस्ती मा.उच्च न्यायालयाकडून मान्य करुन घेतल्याशिवाय या यादीमध्ये बदल करणे सामाजिक विभागाला तुर्त शक्य नाही. त्यासाठी मा.उच्च न्यायालयास विनंती करण्यात येत आहे. ज्यावेळी मा.उच्च न्यायालयाकडून यासंदर्भात अनुमती मिळेल त्यावेळी योग्य त्या सूचना सर्व विभागांना देण्यात येतील. त्यामुळे तोपर्यंत विभागांनी Scooter with Adaption हे उपकरण पुरविण्याचा निर्णय स्थगित ठेवावा.

<u>मुद्दा - ५) शासन सेवेतील अपंग कर्मचाऱ्यांना किती मुदतीत उपकरणे पुरविणे आवश्यक आहे.</u>

<u>स्पष्टीकरण</u> - अ) यासंदर्भात नमूद करण्यात येते की, दि. २० ऑक्टोबर,२०११ रोजी पर्यंत ज्या अपंग कर्मचाऱ्यांनी उपकरणांची मागणी नोंदविली होती त्या कर्मचाऱ्यांना दि. २० जानेवारी,२०१२ पर्यंत उपकरणे पुरविणे आवश्यक होते.

ब) उर्वरित सर्व अपंग कर्मचाऱ्यांना उपलब्ध असलेल्या आधुनिक सहाय्यक तंत्रज्ञान व उपकरणे यांची माहिती दि. २० जानेवारी,२०१२ पर्यंत करुन देणे आवश्यक होते.

क) अशी माहिती करुन दिल्यानंतर त्या सर्व अपंग कर्मचाऱ्यांकडून दि. २० एप्रिल,२०१२ पर्यंत त्यांना हव्या असलेल्या उपकरणांची मागणी नोंदवुन घेणे आवश्यक आहे. तसेच जे कर्मचारी उपकरणांची मागणी करणार नाहीत त्यांचे लेखी नकार या मुदतीत नोंदवुन घेणे आवश्यक आहे.

ड) दि.२० एप्रिल,२०१२ पर्यंत नोंदविलेल्या मागणीप्रमाणे त्या सर्व अपंग कर्मचाऱ्यांना दि.२०जुलै,२०१२ पर्यंत कोणत्याही परिस्थितीत उपकरणे पुरविणे बंधनकारक आहे.

इ) उपरोक्त वेळापत्रकानुसार कार्यवाही न केल्यास संबंधित कार्यालय प्रमुख हा अपंग अधिनियम १९९५ मधील तरतुदीनुसार तसेच मा.उच्च न्यायालयाने दिलेल्या आदेशाचे अनुपालन न केल्याबदल उचित शिक्षेस पात्र ठरेल याची कृपया नोंद घ्यावी.

वरीलप्रमाणे स्पष्टीकरणानंतरही विभागांना जर काही अडचणी उद्‌भवल्यास त्यांनी त्याबद्दल आयुक्त, अपंग कल्याण यांचेकडे स्पष्टीकरणासाठी संदर्भ करावा असे कळविण्यात येत आहे. अपंग अधिनियम,१९९५ च्या अंमलबजावणीसाठी आयुक्त, अपंग कल्याण हे सक्षम प्राधिकारी आहेत आणि अपंग अधिनियमातील तरतुदींचे अथवा न्यायालयाच्या अनुषंगिक निर्णयांचे अनुपालन न करणाऱ्या प्राधिकाऱ्यांविरुध्द दंडनीय कारवाई करण्याचे प्राधिकार त्यांना आहेत ही बाबसुध्दा सर्व विभागांच्या निदर्शनास आणून देण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(रत्नाकर गायकवाड)
मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

मा.राज्यपालांचे सचिव
मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव
मा.उपमुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव
मा.मंत्री (सा.न्या.) यांचे खाजगी सचिव
मा.राज्यमंत्री (सा.न्या.) यांचे खाजगी सचिव
सर्व अप्पर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/ सचिव, मंत्रालयीन प्रशासकीय विभाग,मंत्रालय,मुंबई
महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई (प्रसिध्दीसाठी)
सचिव, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, बँक ऑफ इंडिया बिल्डींग, हुतात्मा चौक, मुंबई (पत्राने)
सर्व विभागीय आयुक्त
आयुक्त, अपंग कल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
आयुक्त, समाज कल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
संचालक, वि.जा.भ.ज. व इ.मा.व. संचालनालय, पुणे
सर्व जिल्हाधिकारी
सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद
सर्व समन्वय अधिकारी, मंत्रालयीन विभाग.
सर्व प्रादेशिक उपायुक्त समाज कल्याण
सर्व सहाय्यक आयुक्त, समाज कल्याण
सर्व समाज कल्याण अधिकारी, जिल्हा परिषद
कक्ष अधिकारी (आस्था-१/आस्था-२)
निवड नस्ती (अ.क.२)